

D'estar per casa

No hi ha pitjor política exterior que la que es fa per estrictes motius de política interior. El govern espanyol ho acaba de demostrar una vegada més. Quan es va produir la declaració d'independència de Kosovo, Zapatero es va entestar a no reconèixer el nou estat. Per què Croàcia, posem per cas, sí, i Kosovo, no?

La independència de Kosovo era la culminació d'una cadena de despropòsits –sovint tràgics, amb enormes costos humans– que van convertir l'ex-Iugoslavia en el millor exemple del disbarat que pot ser el multiculturalisme portat a les últimes conseqüències. Els Balcans fragmentats en petits països aparentment homogenis des d'un punt de vista ètnic, tancats cadascú al seu nínxol, amb llicència per a odiar el veí. Seguint una línia massa repetida els darrers anys, la comunitat internacional va acceptar i legitimar la neteja ètnica com a forma de solució del conflicte. Desplaçaments en massa de persones –molts se'n van anar a l'estranger i encara no han tornat– pressionades per ferotges milícies i per bombardeigs internacionals que fan de mal justificar, exacerbar els odis entre gent que havien viscut i conviscut durant dècades sense cap problema, fractures de famílies, de pobles, de barris, fins a configurar una nova realitat geopolítica que ha lliurat definitivament Montenegro a las màfies russes, que ha generat un absurda duplicitat institucional a Bòsnia, que té conflictes oberts encara a Macedònia o a Kosovo mateix. I que manté els Balcans en estat de tensió permanent. D'aquesta desgraciada història, provocada pels deliris de la Gran Sèrbia, en mans d'una aliança entre camises roges i brunes, Kosovo era un episodi més, el penúltim potser. I Zapatero es va obsessionar amb una associació d'idees: Kosovo igual a Catalunya-Euskadi. I va dir que no: que no acceptava el nou estat. Una associació perillosa, d'una altra part, perquè pensar Catalunya o Euskadi en clau de Kosovo equival a veure Espanya en clau de Gran Sèrbia. L'inconscient pot fer males passades.

Zapatero hauria d'afinar més en les comparacions. La desgraciada història

Josep Ramoneda
Director del Centre de Cultura Contemporània de Barcelona (CCCB)

dels Balcans aquests últims vint anys no fa de Kosovo cap gran atractiu per a la ciutadania catalana, més enllà del recordatori dels referèndums d'autodeterminació. Per a mi, el cas que realment podria provocar un terratrèmol que canviés la geografia política d'Europa seria que flamencs i valons decidissin la divisió pactada de Bèlgica. Llavors sí que Europa entraria en una fase nova i que els malsons de Zapatero tindrien fonament.

Les tropes espanyoles ja eren al territori en missió de pau de l'OTAN quan es declarà la independència de Kosovo. Zapatero va decidir no tocar-les. Fins ara, que li han vingut ganes de fer el numeret de la retirada unilateral. Per què, ara? Probablement, hi ha una raó molt simple d'intent de recuperació d'imatge. Zapatero passa un moment delicat. Transmet una sensació de desbordament davant la crisi. En el seu imaginari, la retirada de les tropes de l'Iraq és el seu moment de màxima glòria. Per algun racó de la seva consciència es pot haver filtrat la idea que una altra retirada –encara que molt menys popular i de molt menys impacte– li podria servir per a recuperar la imatge. A partir d'aquí s'encadenen els despropòsits: anunci unilateral, menyspreu per l'aliança de la qual forma part, reacció de nacionalista d'estar per casa –“Cal respectar allò que Espanya decideix perquè els soldats són d'Espanya, no són de l'OTAN”–, i ampli rebuig per part dels socis.

Però la voluntat de distreure una estona l'opinió pública de la mala maror de la crisi i de recuperar imatge em sembla una raó insuficient per a explicar una decisió tan absurda. Em temo que n'hi ha una altra de més profunda: un cert antiamericanisme estructural del president que no afluixa ni amb la presència

d'Obama als Estats Units. Només així s'explica que la decisió es faci pública poc abans de la primera trobada de Zapatero amb el nou president americà, com si volgués acumular forces perquè Obama no es pensi que parla amb qualsevol. I només així s'explica el desplegament diplomàtic per a apaivagar la reacció americana i l'actitud de menyspreu cap als aliats europeus. Ningú no té més temor dels Estats Units que els antiamericans.

Com deia José Ignacio Torreblanca a *El País*, Kosovo pot ser el cas Perejil de Zapatero. Un exercici de gesticulació política innecessària i desproporcionada. Una necessitat bastant patètica de fer al mascler davant la comunitat internacional. I probablement amb rèdits ben escassos. Al final, el PP, després d'aprofitar la relliscada diplomàtica per treure'n algun rendiment mediàtic, validarà la decisió perquè també és contrari a la independència de Kosovo, per la mateixa raó espúria que el govern. I la tempestat passarà.

Però hi ha alguna cosa que no es pot deixar passar d'aquesta tempestat: els indicis que aporta sobre la política internacional de Zapatero, que des de la retirada de les tropes de l'Iraq no havia donat ni el més petit senyal de vida. Ara s'entén perfectament per què Espanya va ser el primer país europeu visitat per Medvedev després del seu ascens a la presidència de Rússia. Medvedev i Putin han entès que Zapatero pot ser un cavall de Troia a l'OTAN. I, com tothom sap, els autòcrates del Kremlin no tenen cap respecte per Europa, però temen l'aliança atlàntica.

En un moment en què l'elecció d'Obama, a cavall d'una profunda reacció moral del poble americà, permetia d'obrir una relació franca amb els Estats Units i girar full definitivament al vergonyós paper de servicial servidor que Aznar va adoptar durant l'administració Bush, Zapatero ens surt amb un ciri trencat. És amb una Rússia amb molta capacitat d'enredar però cap capacitat de construir que s'ha d'alinear Espanya? Sèrbia és el referent espanyol als Balcans? Aquesta és la política exterior que ens pot oferir Zapatero? O simplement va tenir un acudit per ser notícia sense parlar de la crisi i va decidir de sortir de Kosovo peti qui peti? Resum: una política internacional d'estar per casa.